

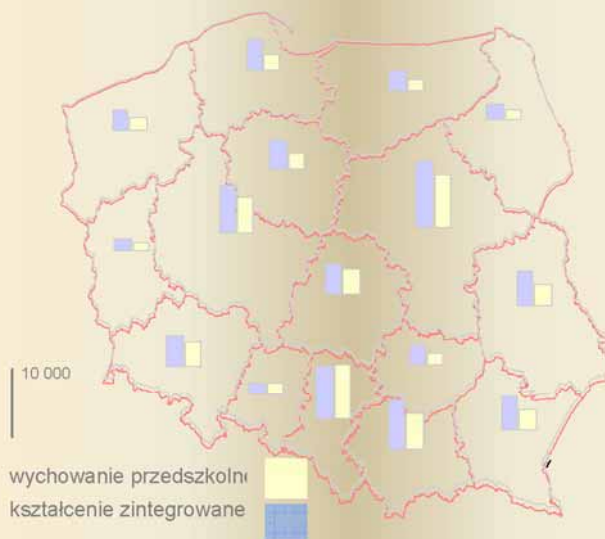
Raport

Zespół ds. Analiz
i Prognozowania Kadr Oświaty

NAUCZYCIELE KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO I WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

**STAN I STRUKTURA ZATRUDNIENIA
W ROKU SZKOLNYM 2002/03
DYNAMIKA PRZEMIAN**

Warszawa, marzec 2004 roku.

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

W S T Ę P

Opracowanie przedstawia sytuację kadrową nauczycieli dwóch przedmiotów: wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego. Są to dwa ważne przedmioty, które obejmują najmłodszą populację dzieci : w wieku przedszkolnym [3 – 6 lat] oraz w wieku szkolnym [7 – 9 lat] . Aktualnie obowiązek nauki dzieci w wieku przedszkolnym obejmuje tylko dzieci sześciolatnie tzw. „zerówkę”. Analiza sytuacji kadrowej dotyczy roku szkolnego 2002/2003. Pokazuje też zmiany jakie nastąpiły w grupie nauczycieli wymienionych przedmiotów od roku 1994 .

W opracowaniu wykorzystano wyniki ostatniego spisu kadrowego nauczycieli – EWIKAN 2002, przeprowadzonego przez Centrum Obliczeniowe MENiS według stanu w dniu 1.X.2002 roku oraz wybrane dane statystyczne z poprzednich spisów nauczycieli : 94, 96 , 98 i 2000.

Następujące zagadnienia statystyczne, dotyczące nauczycieli wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego uwzględnione zostały w tym opracowaniu:

1. Stan i struktura zatrudnienia nauczycieli.
2. Kwalifikacje nauczycieli .
3. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli.
4. Wiek, staż i uprawnienia emerytalne nauczycieli.

1. STAN ZATRUDNIENIA NAUCZYCIELI

W roku szkolnym 2002/2003 pracowało ogółem w oświacie 76,78 tys. nauczycieli kształcenia zintegrowanego i 58,75 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego. W tabeli 1 pokazano liczby nauczycieli według głównego przedmiotu nauczania i statusu. Wskutek zmian demograficznych zachodzących w populacji dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym maleje liczba uczniów objętych nauczaniem początkowym oraz następuje spadek zatrudnienia nauczycieli w szkołach i przedszkolach. W latach 2000-2002 liczba nauczycieli kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego zmalała łącznie o około 6,46 tys. osób. Jest to spadek znacznie mniejszy niż w latach 1998-2000. Mniejszy spadek względny liczby nauczycieli w okresie ostatnich dwóch lat wystąpił u nauczycieli wychowania przedszkolnego [2,45 %] [por. tab. 1].

Kobiety dominują w nauczaniu obu przedmiotów w szkołach i przedszkolach. W roku szkolnym 2002/2003 stanowiły one 98,7% ogółu nauczycieli kształcenia zintegrowanego i aż 99,5% nauczycieli wychowania przedszkolnego.

Tabela 2 oraz rysunki 1 i 2 uwidaczniają zmiany statusu nauczycieli omawianych przedmiotów w kolejnych okresach dwuletnich, od roku 1994 do 2002. W latach 1994 – 2002 liczba nauczycieli pełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego zmalała o 18,4%, a nauczycieli wychowania przedszkolnego o 13,4%. Udział nauczycieli niepełnozatrudnionych w grupie nauczycieli ogółem wynosił w roku szkolnym 2002/2003 odpowiednio: dla kształcenia zintegrowanego – 2,8 %, dla wychowania przedszkolnego - 5,6%. W latach 1994–2002 udział nauczycieli niepełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego w grupie nauczycieli ogółem mieścił się w przedziale

TABELA 1

Nauczyciele ogółem według głównego przedmiotu nauczania i statusu

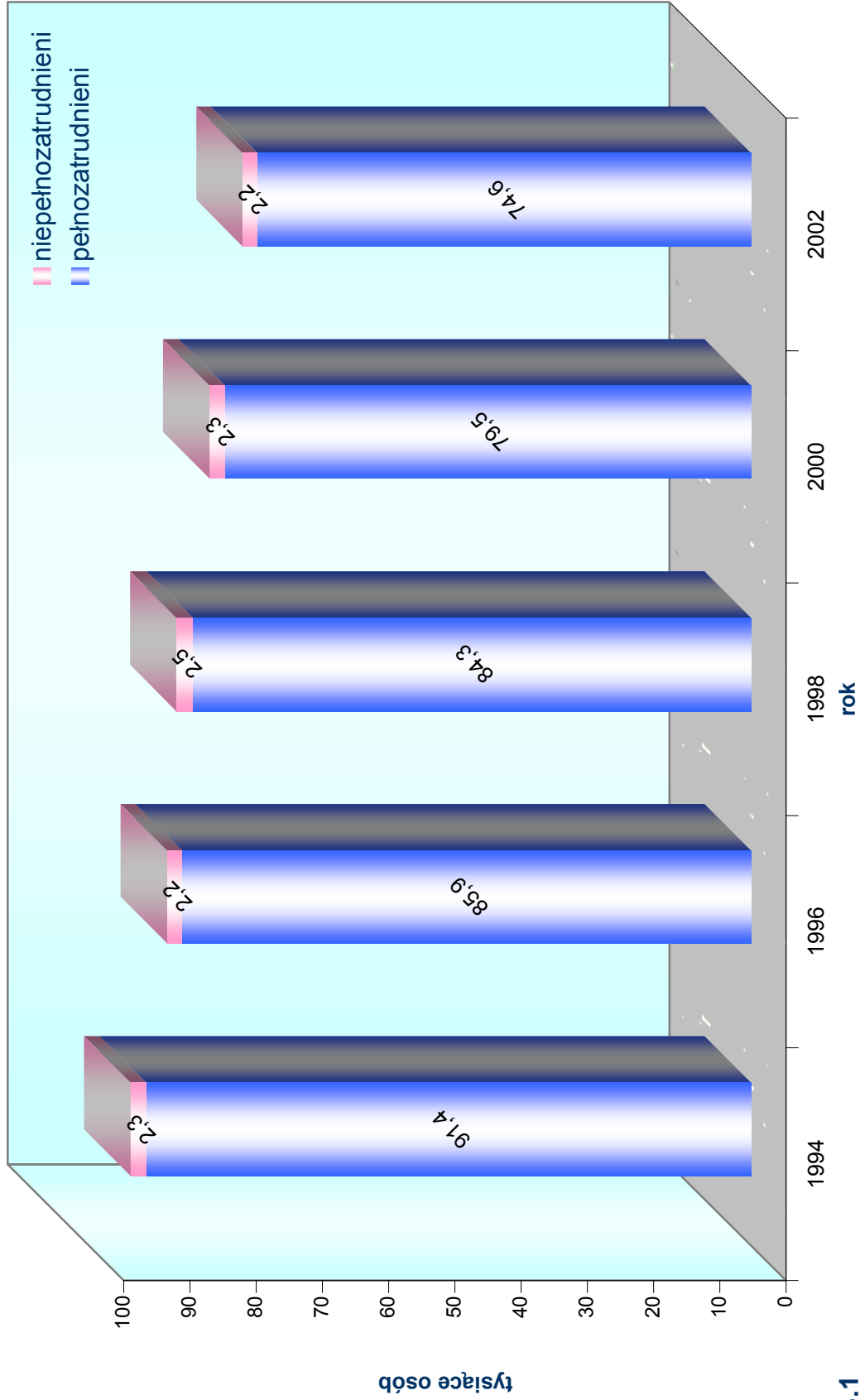
	PRZEDMIOT	KSZTAŁCENIE ZINTEGROWANE			WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE		
		2000 R.	2002 r	zmiana	2000 R.	2002 r	zmiana
	STATUS						
RAZEM	PEŁNOZATRUDNIENI	79457	74589	-6,13%	58108	55475	-4,53%
	NIEPEŁNOZATRUDNIENI	2298	2183	-5,00%	2122	3279	54,52%
	OGÓŁEM NAUCZYCIELE	81755	76772	-6,10%	60230	58754	-2,45%
W TYM KOBIECY	OGÓŁEM KOBIECY	80546	75767	-5,93%	59813	58441	-2,29%
	<i>udział procentowy</i>	98,5%	98,7%		99,3%	99,5%	

TABELA 2

**Nauczyciele według głównego przedmiotu nauczania i statusu
w latach 1994 - 2002**

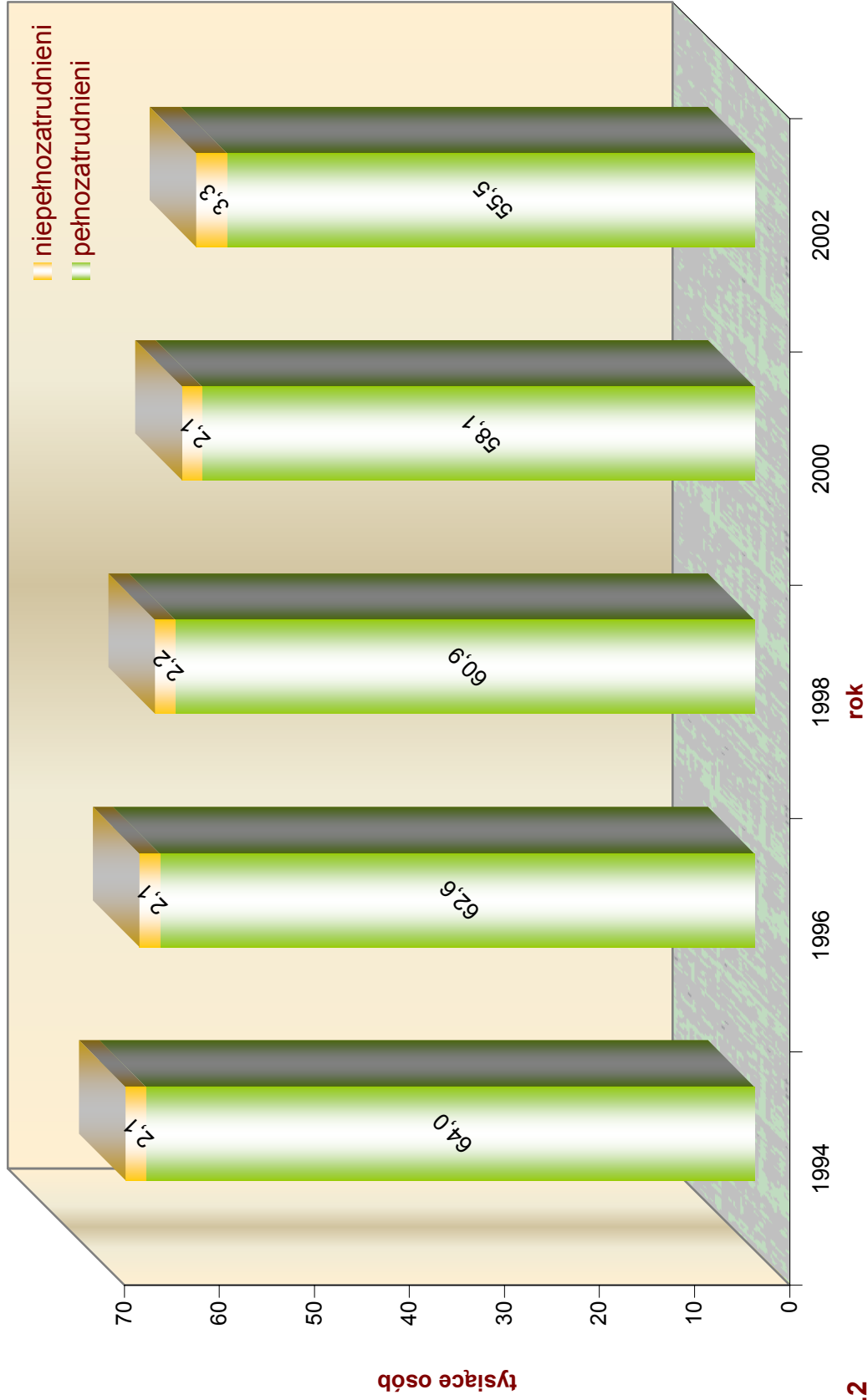
przedmiot rok	kształcenie zintegrowane (nauczanie początkowe)		wychowanie przedszkolne	
	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni
1994	91365	2317	64024	2140
1996	85916	2242	62597	2111
1998	84282	2489	60914	2159
2000	79457	2298	58108	2122
2002	74589	2183	55475	3279

**STATUS NAUCZYCIELI WYKSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO
w latach 1994-2002**

RYS.1

**STATUS NAUCZYCIELI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
w latach 1994-2002**

RYS.2

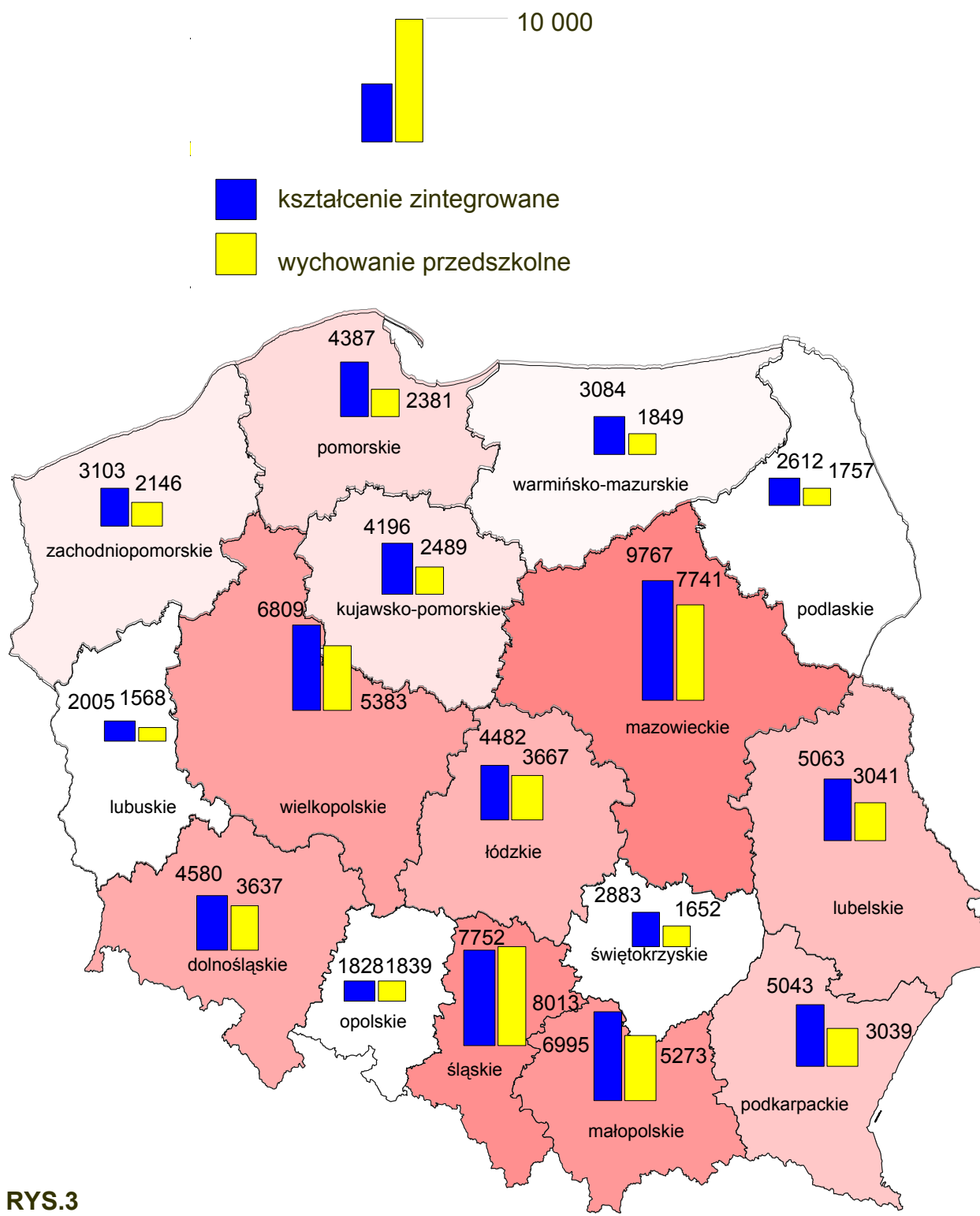
(2,5% - 2,8%), natomiast dla nauczycieli niepełnozatrudnionych wychowania przedszkolnego przedział ten był większy i wynosił (3,2% - 5,6 %). Największy wzrost udziału nauczycieli niepełnozatrudnionych wystąpił w latach 2000 - 2002.

Nauczycieli pełnozatrudnionych obu przedmiotów w układzie wojewódzkim w minionym roku szkolnym pokazuje rysunek 3. Województwami dominującymi pod względem zatrudnienia były dwa największe województwa w kraju: mazowieckie i śląskie. W województwie mazowieckim pracowało 9,77 tys. nauczycieli tj. 13,1 % wszystkich nauczycieli pełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego w Polsce. W województwie śląskim pracowało najwięcej tj. 8,01 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego, tj. 14,4 % pełnozatrudnionych w kraju. Najmniej nauczycieli kształcenia zintegrowanego zatrudnionych było na pełnym etacie w woj. opolskim - 1,83 tys. , a najmniej nauczycieli wychowania przedszkolnego w woj. lubuskim - 1,57 tys. osób.

Nauczyciele są ewidencjonowani w tych szkołach [placówkach], w których są formalnie zatrudnieni, z ujęciem wszystkich godzin dydaktycznych [wychowawczych] realizowanych w ramach tego zatrudnienia, nawet jeżeli część tych godzin jest realizowana w innej jednostce szkolnej, np. dla uzupełnienia etatu. Nauczyciele wychowania przedszkolnego są zatrudniani głównie w przedszkolach i w szkołach podstawowych, w których funkcjonują oddziały przedszkolne, a nauczyciele kształcenia zintegrowanego w szkołach podstawowych do nauczania w klasach I-III.

W roku szkolnym 2002/2003 było zatrudnionych łącznie w przedszkolach w Polsce 56,77 tys. nauczycieli na pełnym etacie, wśród których nauczyciele wychowania przedszkolnego stanowili 52,18 tys. osób, tj. 91,9 % ogółu. Nauczyciele wychowania przedszkolnego, którym zabrakło godzin do pełnego etatu uzupełniali go przez nauczanie przedmiotów ogólnokształcących lub

PEŁNOZATRUDNIENI NAUCZYCIELE KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO I WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO według województw w roku szkolnym 2002/2003

RYS.3

zawodowych. Liczną grupę w przedszkolach stanowili nauczyciele urlopowani i nieczynni, w minionym roku było ich 2,77 tys. osób, tj. 5,0 % ogółu nauczycieli pełnozatrudnionych.

2. KWALIFIKACJE NAUCZYCIELI I ICH WYKORZYSTANIE

Strukturę wykształcenia pełnozatrudnionych nauczycieli kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2002/2003 przedstawia tabela 3. Natomiast zmiany zachodzące w strukturze wykształcenia na przestrzeni lat 1994 – 2002 pokazują rysunki 4 i 5. W ciągu dwóch ostatnich lat wzrosła znacznie udział nauczycieli z wykształceniem wyższym: dla kształcenia zintegrowanego o 4,9 punkt proc. dla wychowania przedszkolnego aż o 12,4 punkt proc.. Natomiast udziały nauczycieli z wykształceniem na poziomie średnim znacznie zmalały np. udział nauczycieli kształcenia zintegrowanego z wykształceniem średnim zmalał do 1,2 %, a nauczycieli wychowania przedszkolnego z wykształceniem średnim do 4,2 %. Szczegółowe dane dotyczące udziału procentowego nauczycieli pełnozatrudnionych z wykształceniem średnim i na poziomie SN,PST,SWP,SNP w kolejnych latach spisowych od 1994 do 2002 roku pokazano w tabelach 5 i 6.

Bardzo korzystne zmiany w strukturze wykształcenia nastąpiły u nauczycieli pełnozatrudnionych obu przedmiotów w ciągu ośmiu lat tzn. od 1994 do 2002 roku. Dla nauczycieli kształcenia zintegrowanego wzrósł w ciągu ośmiu lat udział nauczycieli z wykształceniem wyższym o 47,8 punktów procentowych, a udział nauczycieli z wykształceniem na poziomie studium spadł ośmiokrotnie . Udział nauczycieli z wykształceniem średnim spadł z 7,3 % w roku 1994 do 1,2 % w roku 2002 . Dla nauczycieli wychowania przedszkolnego udział

nauczycieli z wykształceniem wyższym wzrósł w ciągu ośmiu lat prawie czterokrotnie , a udział nauczycieli z wykształceniem na poziomie SN,PST,SWP,SNP zmalał o 45,1 punktów procentowych. Zmalał również udział nauczycieli tego przedmiotu z wykształceniem średnim, chociaż w porównaniu do innych przedmiotów ogólnokształcących jest on nadal wysoki i wynosi 4,2 %.

Istnieje też zróżnicowanie w strukturze wykształcenia nauczycieli wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego w zależności od typu szkoły w jakiej uczą, jak również w układzie miasto – wieś [por. tab. 3]. Najlepszą strukturę wykształcenia mieli w roku szkolnym 2002/2003 nauczyciele zatrudnieni w szkolnictwie specjalnym: kształcenie zintegrowane – 95,3 % nauczycieli przedmiotu głównego z wykształceniem wyższym, wychowanie przedszkolne – 83,4 % nauczycieli z wykształceniem wyższym. Bardziej korzystna struktura wykształcenia wystąpiła też u nauczycieli wymienionych przedmiotów uczących w szkołach podstawowych miejskich w porównaniu do szkół podstawowych wiejskich, szczególnie u nauczycieli wychowania przedszkolnego [miasto 74,6% nauczycieli z wyższym wykształceniem , wieś - 70,4%] .

Istotne znaczenie przy nauczaniu obu przedmiotów ma przygotowanie pedagogiczne nauczycieli. Mają oni kontakt z najmłodszą populacją dzieci w wieku od 3 do 9 lat.

Tabela 4 . Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli

	Nauczyciele bez przyg.pedag.	Nauczyciele bez przyg.pedag.	Udział naucz. bez przyg.pedag.	Udział naucz. bez przyg.pedag.
rok	2000	2002	2000	2002
Wych.przedsz.	491	309	0,84%	0,56%

	Nauczyciele bez przyg.pedag.	Nauczyciele bez przyg.pedag.	Udział naucz. bez przyg.pedag.	Udział naucz. bez przyg.pedag.
rok	2000	2002	2000	2002
Kształcenia zintegrowane	138	73	0,17%	0,10%

W roku szkolnym 2002/2003 udział nauczycieli z przygotowaniem pedagogicznym uczących obu przedmiotów był bardzo wysoki i wynosił odpowiednio : dla kształcenia zintegrowanego 99,9 % , dla wychowania przedszkolnego 99,4 % .

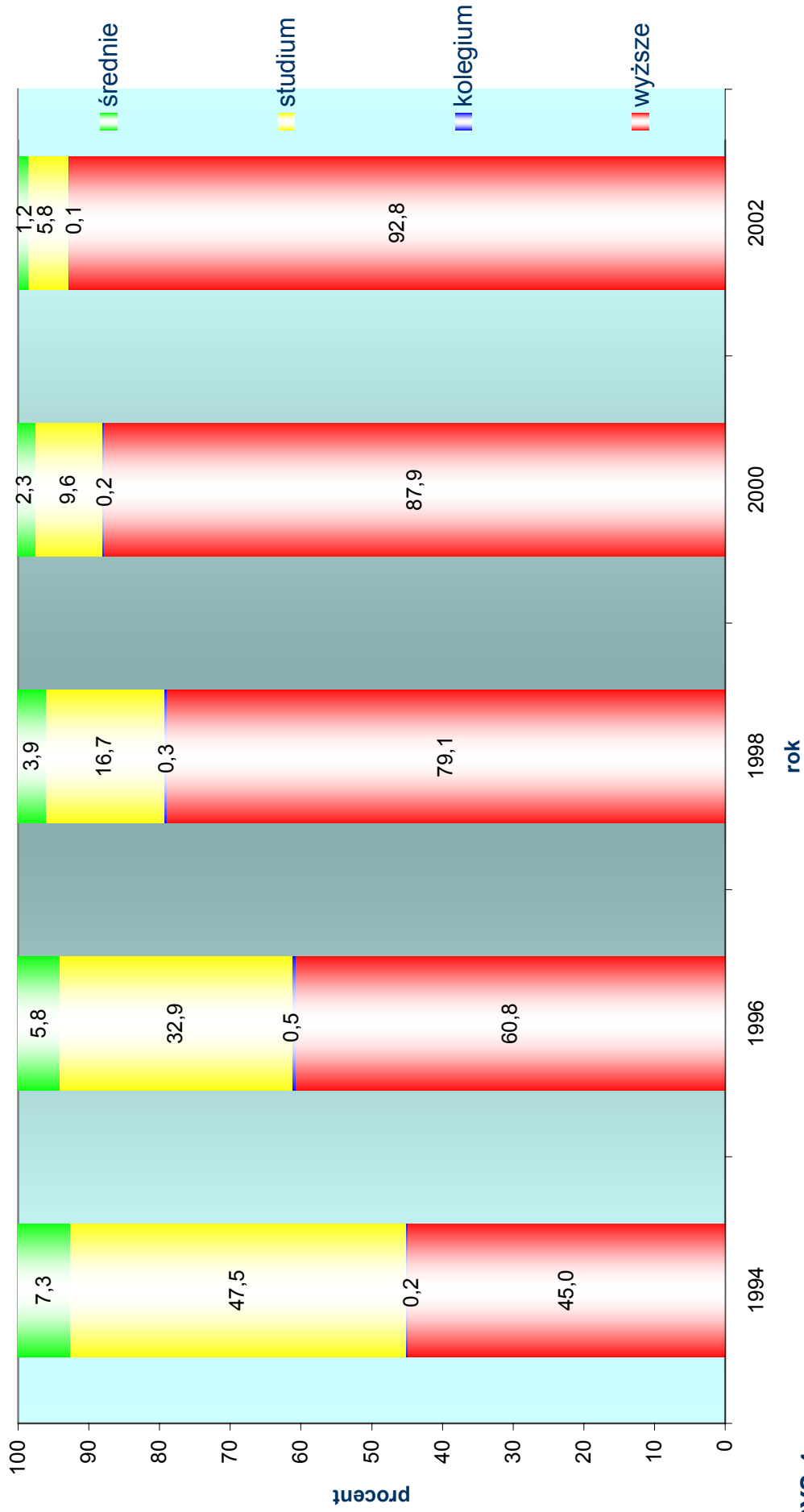
Istotne znaczenie przy rozważaniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli ma zgodność nauczanego przedmiotu głównego lub dodatkowego z wyuczoną specjalnością nauczyciela [główną lub dodatkową] – por. tab. 7. W przypadku przedmiotu głównego wskaźniki te wynosiły w roku szkolnym 2002/2003: kształcenie zintegrowane – 89,3% , wychowanie przedszkolne – 82,5%. Wskaźnik zgodności nauczycieli wychowania przedszkolnego był dużo niższy od wskaźników zgodności zdecydowanej większości przedmiotów ogólnokształcących , a wskaźnik zgodności nauczycieli kształcenia zintegrowanego wyższy od średniego wskaźnika zgodności dla przedmiotów ogólnokształcących . W przypadku nauczycieli uczących obu przedmiotów jako dodatkowego wskaźniki zgodności wynosiły odpowiednio: dla nauczycieli wychowania przedszkolnego – 78,2%, dla nauczycieli kształcenia zintegrowanego – 66,7%. Są to najwyższe wskaźniki zgodności [oprócz francuskiego] w grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących uczących w minionym roku jakiegoś przedmiotu ogólnokształcącego jako dodatkowego.

TABELA 3

Pełnozatrudnieni nauczyciele według głównego przedmiotu nauczania
i poziomu wykształcenia w roku szkolnym 2002/2003

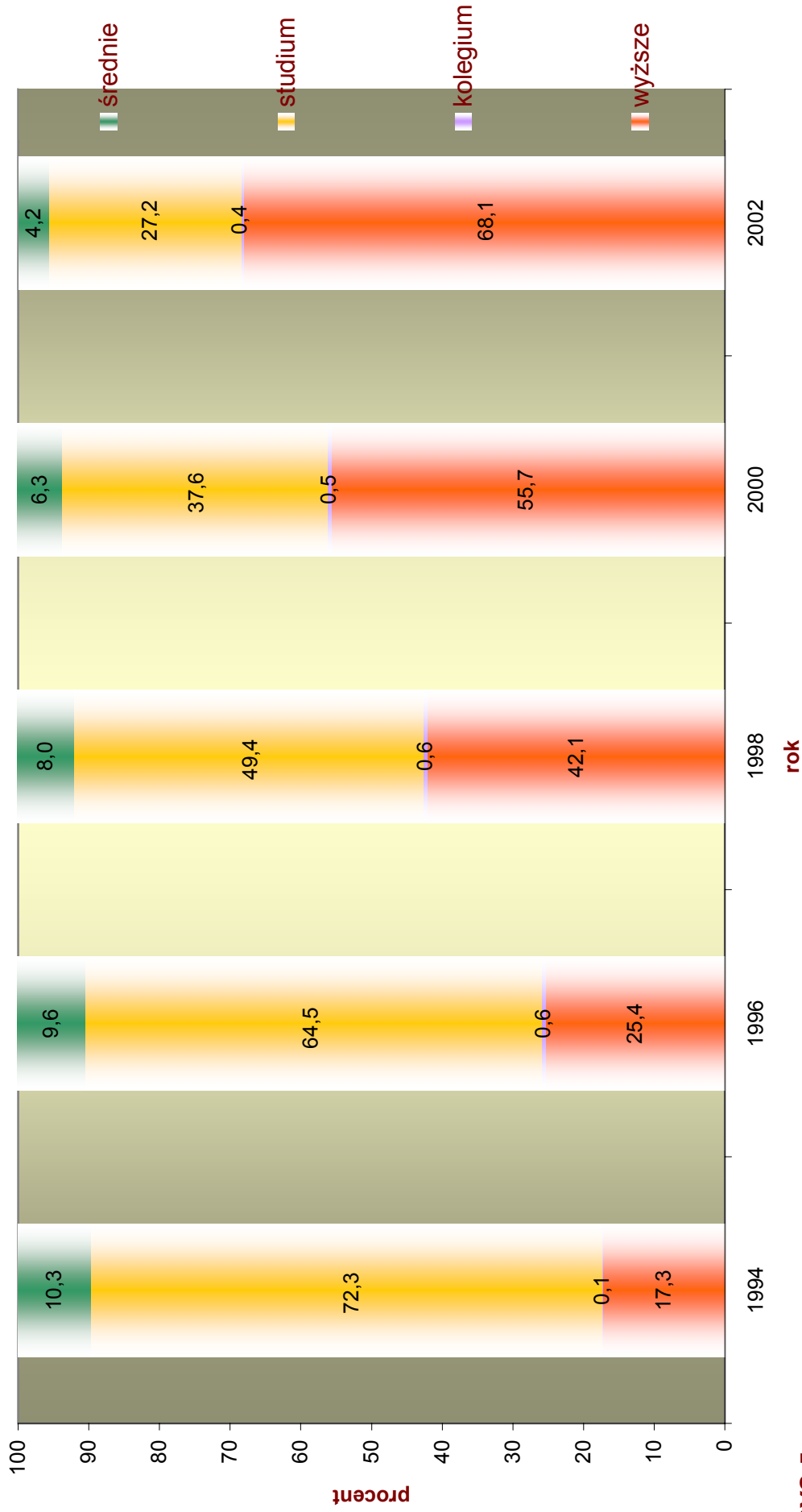
przedmiot typ szkoły	wyższe		kolegia		SN, PST, SWP, SNP		średnie		razem
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%	
Wychowanie przedszkolne									
Przedszkola	35405	67,9	233	0,4	14379	27,6	2158	4,1	52175
Szkoły podstawowe	2274	71,8	16	0,5	723	22,8	154	4,9	3167
Szkoły podstawowe - wieś	1494	70,4	9	0,4	514	24,2	104	4,9	2121
Szkoły specjalne	551	83,4	0	0,0	84	12,7	26	3,9	661
Kształcenie zintegrowane									
Szkoły podstawowe	67538	92,8	96	0,1	4238	5,8	883	1,2	72755
Szkoły podstawowe - wieś	32150	91,3	50	0,1	2497	7,1	535	1,5	35232
Szkoły specjalne	2584	95,3	2	0,1	90	3,3	35	1,3	2711

**STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA
PEŁNOZATRUDNIONYCH NAUCZYCIELI KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO
w latach 1994-2002**

RYS.4

**STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA
PEŁNOZATRUDNIONYCH NAUCZYCIELI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
w latach 1994-2002**

RYS.5

TABELA 5

**Nauczyciele pełnozatrudnieni z wykształceniem
na poziomie SN, PST, SWP, SNP
w latach 1992 - 2002**

Rok szkolny	Kształcenie zintegrowane (procent osób)	Wychowanie przedszkolne (procent osób)
1992 / 1993	50,1%	72,1%
1994 / 1995	47,5%	72,3%
1996 / 19 97	32,9%	64,5%
1998 / 1999	16,7%	49,4%
2000 / 2001	9,6%	37,6%
2002 / 2003	5,8%	27,2%

TABELA 6

**Nauczyciele pełnozatrudnieni z wykształceniem średnim
w latach 1992 - 2002**

Rok szkolny	Kształcenie zintegrowane (procent osób)	Wychowanie przedszkolne (procent osób)
1992 / 1993	9,5%	11,9%
1994 / 1995	7,3%	10,3%
1996 / 19 97	5,8%	9,6%
1998 / 1999	3,9%	8,0%
2000 / 2001	2,3%	6,3%
2002 / 2003	1,2%	4,2%

Zgodność nauczanego przedmiotu głównego z wyuczoną specjalnością znacznie się poprawiła [por.rys.6]. U nauczycieli kształcenia zintegrowanego na w ciągu ośmiu lat 1994 - 2002 nastąpił przyrost wskaźnika aż o 17,2 punkt.proc . Natomiast wartość wskaźnika zgodności dla nauczycieli wychowania przedszkolnego wzrosła tylko o 3,5 punkt.proc.

Wiadomo, że część nauczycieli w szkołach uczy więcej niż jednego przedmiotu. Interesującym zagadnieniem jest pokazanie wielopredmiotowości nauczycieli kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego. W tabeli 7A zestawiono pełnozatrudnionych nauczycieli według liczby nauczanych przedmiotów w szkole lub placówce.

W roku szkolnym 2002/2003 53,8 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego tj. 97,0% uczyło tylko jednego przedmiotu 2,6% dwóch i tylko 36 nauczycieli, tj. 0,1% tej grupy większej ilości przedmiotów [por.tab.7A] W przypadku nauczycieli kształcenia zintegrowanego rozrzut nauczycieli uczących był większy: 60,4 tys. osób, tj. 81,0% uczyło tylko jednego przedmiotu i aż 0,39 tys. osób tj. 0,5 % tej grupy nauczycieli nauczało w minionym roku ponad czterech przedmiotów [łącznie z kształceniem zintegrowanym]. W grupie nauczycieli kształcenia zintegrowanego zwiększył się udział osób uczących dwóch i trzech przedmiotów w porównaniu z rokiem 2000/2001 , a zmniejszył udział osób uczących tylko jednego przedmiotu głównego tzn. kształcenia zintegrowanego.

3. KSZTAŁCENIE I DOSKONALENIE NAUCZYCIELI OBU PRZEDMIOTÓW

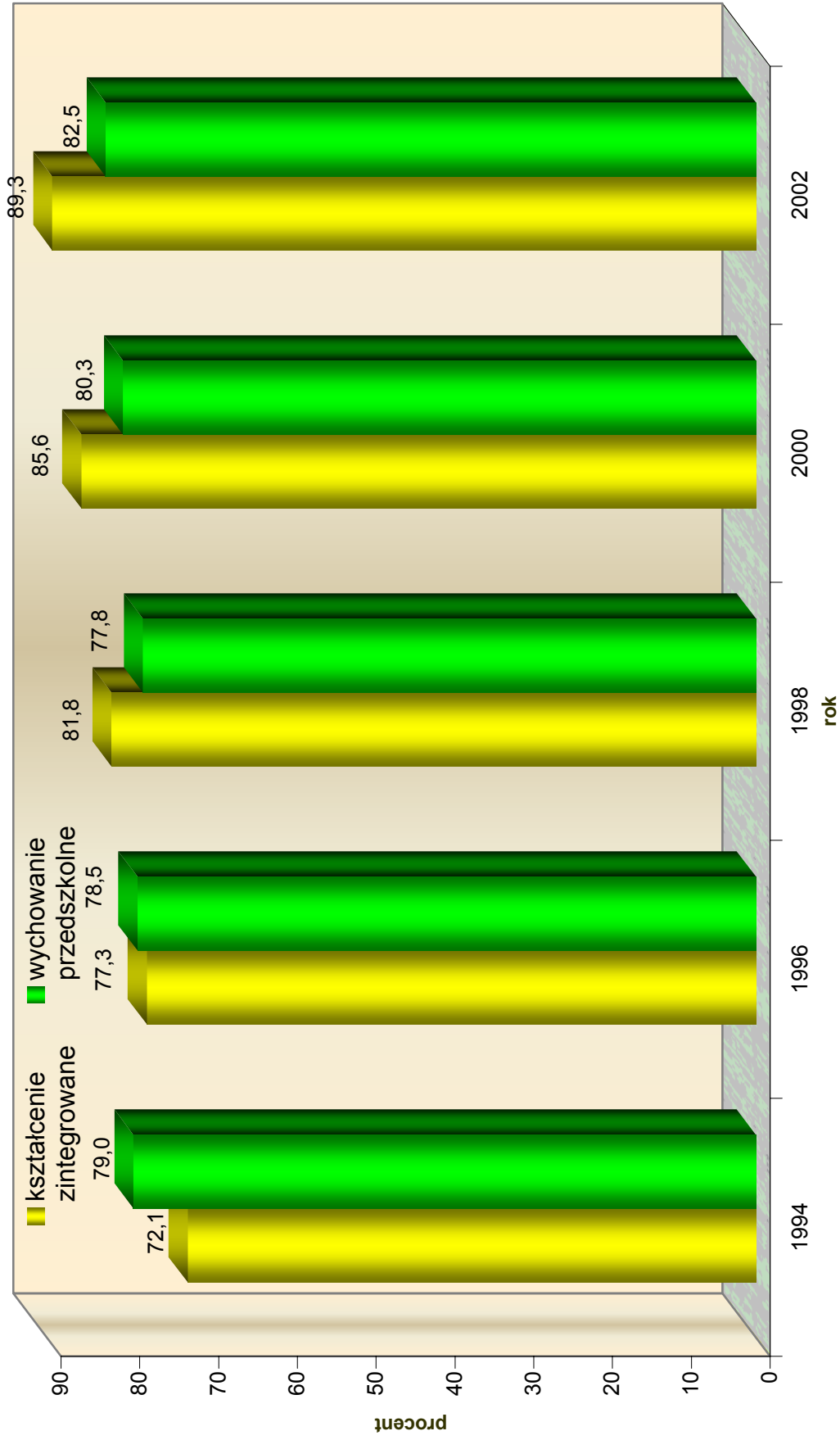
Nauczyciele pełnozatrudnieni kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego bez wykształcenia wyższego podnoszą cały czas swoje kwalifikacje. Tabela 8 pokazuje liczby nauczycieli z wykształceniem średnim

TABELA 7

**Pełnozatrudnieni nauczyciele według zgodności nauczanych przedmiotów
z posiadanymi specjalnościami w roku szkolnym 2002/2003 .**

rok szkolny	główny przedmiot nauczania	uczy jako przedmiotu głównego					uczy jako przedmiotu dodatkowego						
		ogółem nauczyciele	zgodnie ze specjalnością		niezgodnie ze specjaln.	% zgodności	ogółem nauczyciele	zgodnie ze specjalnością		niezgodnie ze specjaln.	% zgodności		
			główną	dodatkową				razem	główną			dodatkową	razem
2000/2001	kształcenie zintegrowane	79457	62408	5613	68021	11436	85,6%	2589	1193	408	1601	988	61,8%
	wychowanie przedszkolne	58108	42339	4325	46664	11444	80,3%	3333	2162	332	2494	839	74,8%
2002/2003	kształcenie zintegrowane	74589	60585	6025	66610	7979	89,3%	3295	1626	571	2197	1098	66,7%
	wychowanie przedszkolne	55475	40397	5368	45765	9710	82,5%	3351	2182	438	2620	731	78,2%

ZGODNOŚĆ NAUCZANEGO PRZEDMIOTU Z WYUCZONĄ SPECJALNOŚCIĄ w latach 1994-2002

RYS.6

TABELA 7A

Nauczyciele kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego według liczby nauczanych przedmiotów w roku szkolnym 2002/2003 .

liczba nauczycieli pełnozatrudnionych uczących	kształcenie zintegrowane		wychowanie przedszkolne	
	osoby	%	osoby	%
<i>głównego przedmiotu</i>	74589	100,0%	55475	100,0%
<i>1 przedmiotu</i>	60389	81,0%	53814	97,0%
<i>2 przedmiotów</i>	11938	16,0%	1439	2,6%
<i>3 przedmiotów</i>	1532	2,1%	144	0,3%
<i>4 przedmiotów</i>	336	0,5%	42	0,1%
<i>ponad 4 przedmiotów</i>	394	0,5%	36	0,1%
<i>w tym</i>				

i na poziomie SN,PST,SWP,SNP studiujących: w kolegiach nauczycielskich, na wyższych studiach zawodowych i na studiach magisterskich.. Natomiast udziały nauczycieli danego przedmiotu studiujących na różnych typach studiów pokazuje rys.7.

W roku szkolnym 2002/2003 studiowało łącznie 1,27 tys. nauczycieli kształcenia zintegrowanego i 5,41 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego. Odpowiednie udziały nauczycieli studiujących w grupie nauczycieli z wykształceniem średnim i w grupie nauczycieli z wykształceniem na poziomie : SN,PST,SWP,SNP dla danego przedmiotu pokazuje poniższe zestawienie:

Przedmiot	Udziały studiujących	
	Wykształcenie średnie	Wykształcenie : SN,PST,SWP,SNP
Kształcenie zintegrowane	20,9%	24,9%
Wychowanie przedszkolne	18,6%	33%

Udział nauczycieli studiujących obu przedmiotów z wykształceniem na poziomie SN,PST,SWP,SNP był wyższy niż nauczycieli z wykształceniem średnim.

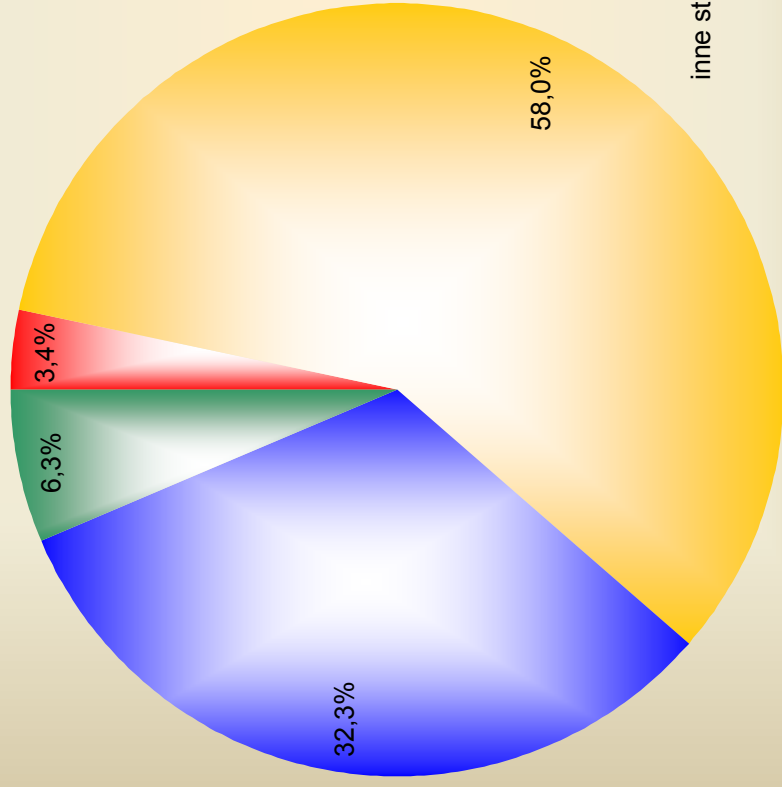
Szczególnie pozytywnym zjawiskiem jest chęć uzupełniania kwalifikacji przez nauczycieli wiejskich. W roku szkolnym 2002/2003 studiowało łącznie 2,05 tys. nauczycieli z wykształceniem na poziomie SN,PST,SWP,SNP oraz 0,26 tys. nauczycieli z wykształceniem średnim uczących kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego w szkołach i przedszkolach wiejskich.

TABELA 8

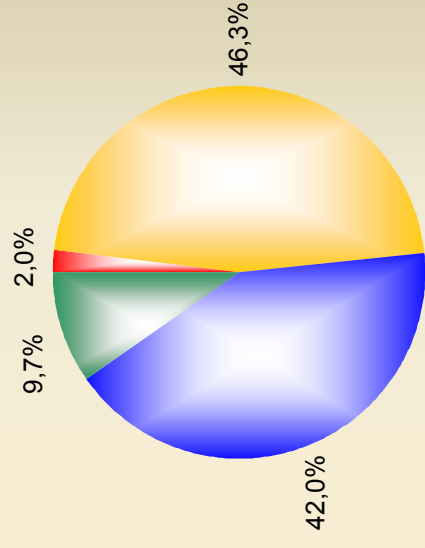
**Studiujący pełnozatrudnieni nauczyciele
(z wykształceniem średnim i po SN, PST, SWP, SNP)**

główny przedmiot nauczania	w tym studiuje										
	kolegium nauczycielskie NKJO		wyższe zawodowe		magisterskie		inne studia	razem studiuje			
	z wykształ. średnim	po SN	z wykształ. średnim	po SN	z wykształ. średnim	po SN		z wykształ. średnim	po SN	w tym zgodnie z przedm.	
ogółem	kształcenie zintegrowane	2	23	103	484	61	471	123	191	1076	1038
	wychowanie przedszkolne	11	172	269	2872	115	1634	342	430	4985	4648
w tym wies	kształcenie zintegrowane	0	10	66	274	36	307	75	118	650	624
	wychowanie przedszkolne	2	28	92	719	41	558	101	143	1398	1315

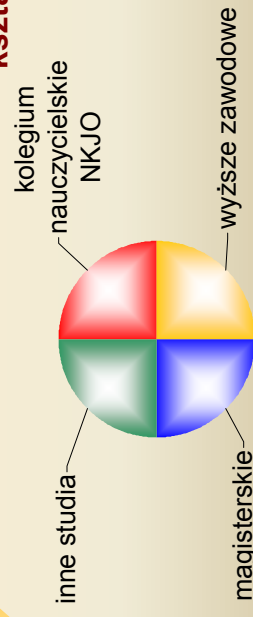
**STUDIUJĄCY NAUCZYCIELE
KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO I WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
W ROKU SZKOLNYM 2002/2003**

**wychowanie przedszkolne
5415**

**kształcenie zintegrowane
1267**

RYS.7

TABELA 9

Pełnozatrudnieni nauczyciele według ukończonej formy uzyskania dodatkowych kwalifikacji

główny przedmiot nauczania	nauczyciele pełno-zatrudnieni razem	w tym ma ukończoną formę uzyskania dodatkowych kwalifikacji						ogółem
		zgodnie z przedmiotem lub z wykonywaną specjalnością			niezgodnie z przedmiotem oraz urlopowani i nieczynni			
		studia podyplomowe nadające dodatkowe kwalifikacje	inne formy nadające dodatkowe kwalifikacje	razem	studia podyplomowe nadające dodatkowe kwalifikacje	inne formy nadające dodatkowe kwalifikacje	razem	
kształcenie zintegrowane	74589	11417	4754	16171	4525	1095	5620	21791
wychowanie przedszkolne	55475	4086	2643	6729	1597	801	2398	9127
Razem	130064	15503	7397	22900	6122	1896	8018	30918

TABELA 10

**Pełnozatrudnieni nauczyciele
według ukończonej formy doskonalenia zawodowego**

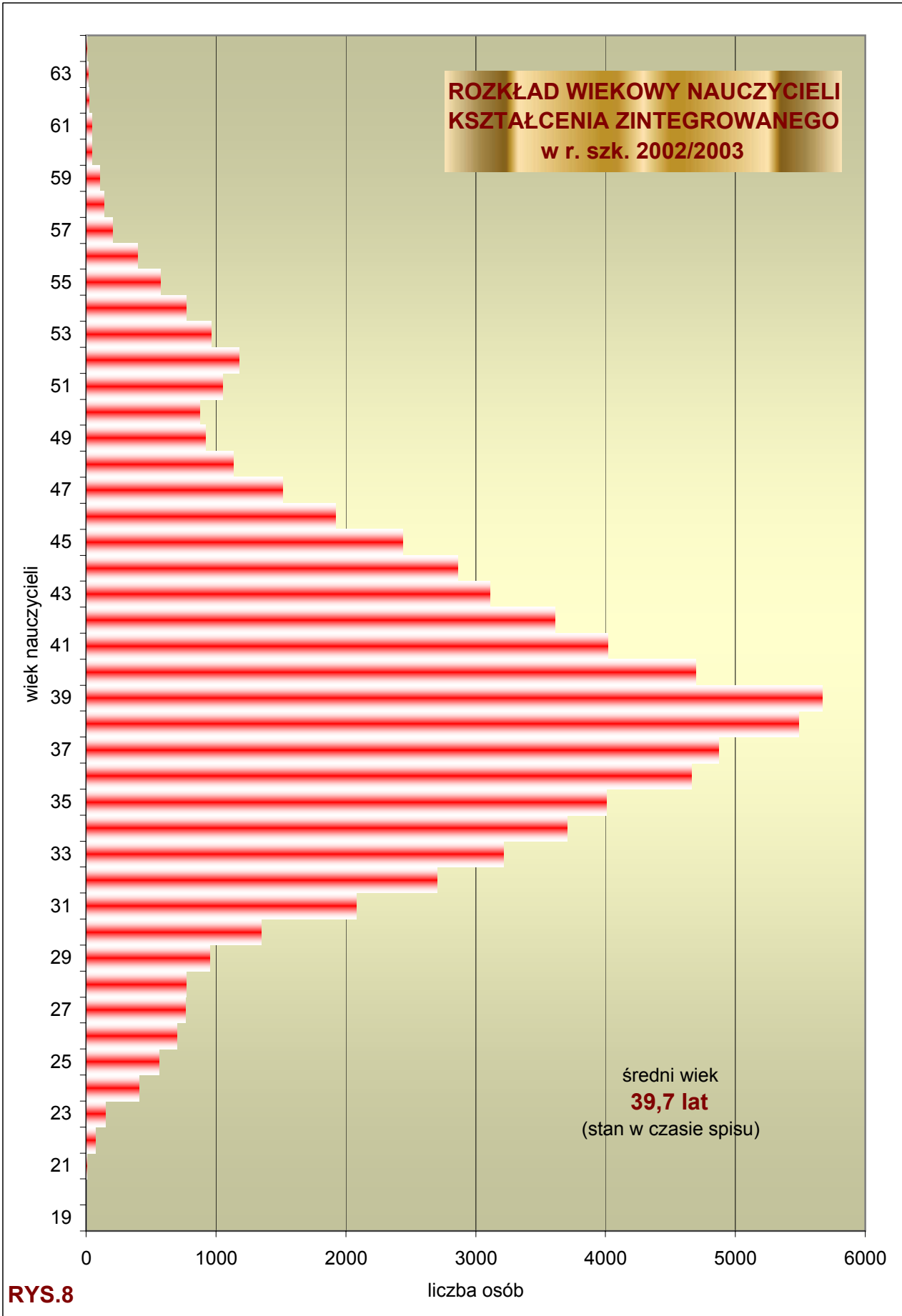
główny przedmiot nauczania	nauczyciele pełno-zatrudnieni razem	w tym ma ukończoną formę doskonalenia zawodowego						ogółem
		zgodnie z przedmiotem lub z wykonywaną specjalnością		niezgodnie z przedmiotem oraz urlopowani i nieczynni		krótkie formy doskonalenia		
		studia podyplomowe doskonalące	formy doskonalenia powyżej 100 godz.	studia podyplomowe doskonalące	formy doskonalenia powyżej 100 godz.		razem	
kształcenie zintegrowane	74589	3245	3361	1057	639	1696	25939	34241
wychowanie przedszkolne	55475	1354	2585	648	454	1102	23943	28984
Razem	130064	4599	5946	1705	1093	2798	49882	63225

W tabeli 9 pokazano pełnozatrudnionych nauczycieli według ukończonej formy uzyskiwania dodatkowych kwalifikacji [innej niż studia zawodowe, magisterskie czy kolegium nauczycielskie]. Nauczyciele ci zdobywali dodatkowe kwalifikacje do nauczania drugiego przedmiotu lub do prowadzenia zajęć : na studiach podyplomowych , a także dzięki innym formom kształcenia, nadającym dodatkowe kwalifikacje. W minionym roku szkolnym 2002/2003 ukończoną formę uzyskiwania dodatkowych kwalifikacji posiadało już 29,2 % nauczycieli kształcenia zintegrowanego i 16,5% nauczycieli wychowania przedszkolnego.

Formy doskonalenia zawodowego nauczycieli wzbogacają warsztat wiedzy i umiejętności nauczycieli w ramach posiadanych już kwalifikacji formalnych. Tabela 10 przedstawia liczby nauczycieli obu przedmiotów, którzy ukończyli jedną z takich form. W minionym roku szkolnym 34,24 tys. nauczycieli kształcenia zintegrowanego i 28,98 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego posiadało już ukończoną formę doskonalenia zawodowego. Zdecydowanie największym zainteresowaniem cieszyły się wśród nauczycieli krótkie formy doskonalenia zawodowego [poniżej 100 godz.]. 34,8 % nauczycieli kształcenia zintegrowanego i 43,2% nauczycieli wychowania przedszkolnego ukończyło co najmniej jedną krótką formę doskonalenia zawodowego do października 2002 roku .

4. WIEK, STAŻ I UPRAWNIENIA EMERYTALNE NAUCZYCIELI

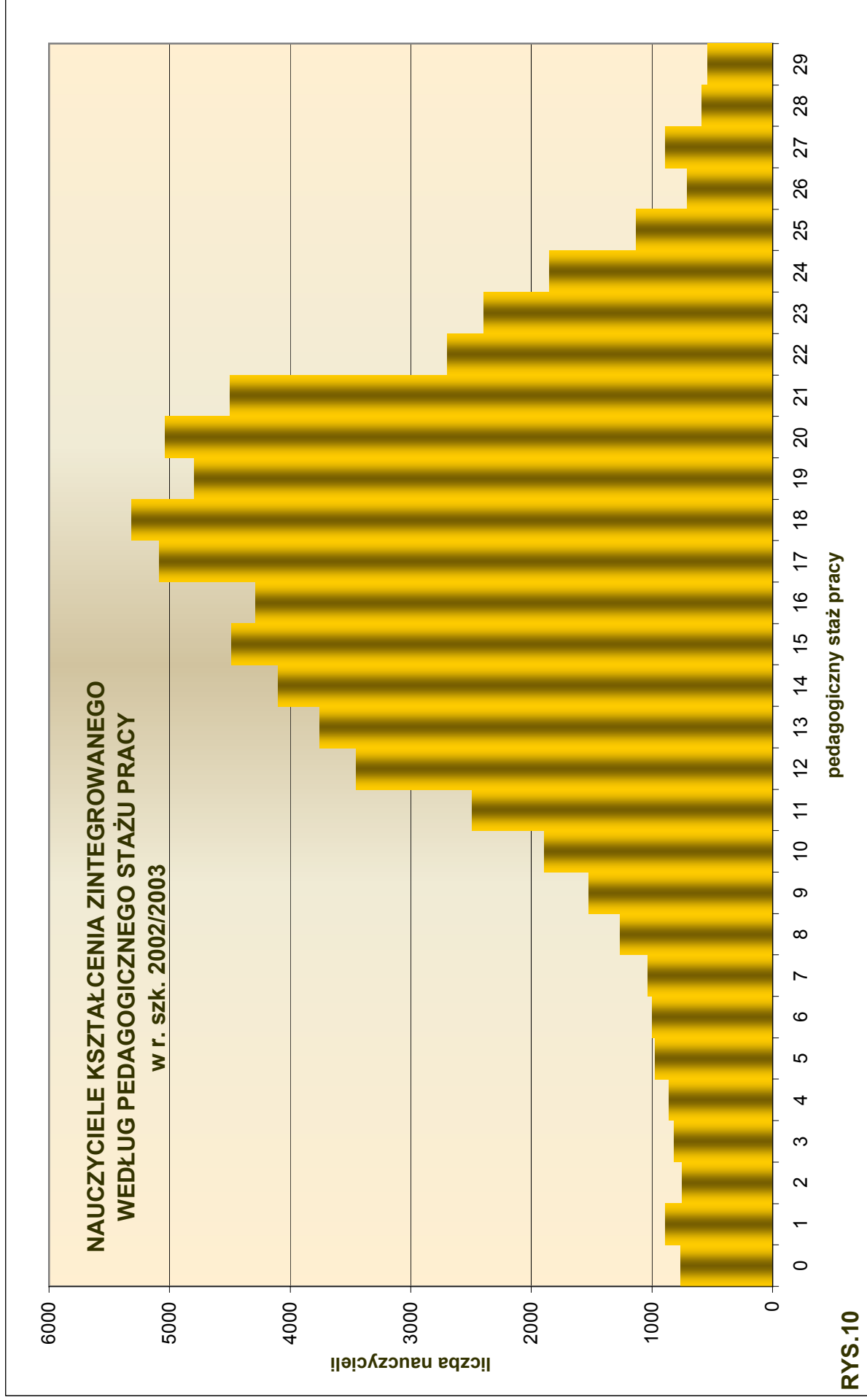
Rozkład wiekowy nauczycieli jest różny dla różnych przedmiotów nauczania. Na rysunkach 8 i 9 pokazane zostały rozkłady wiekowe nauczycieli pełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego. Nauczyciele wychowania przedszkolnego są starsi wiekiem od nauczycieli kształcenia zintegrowanego. Średnie wiekowe w szkolnym 2002/2003 wynosiły

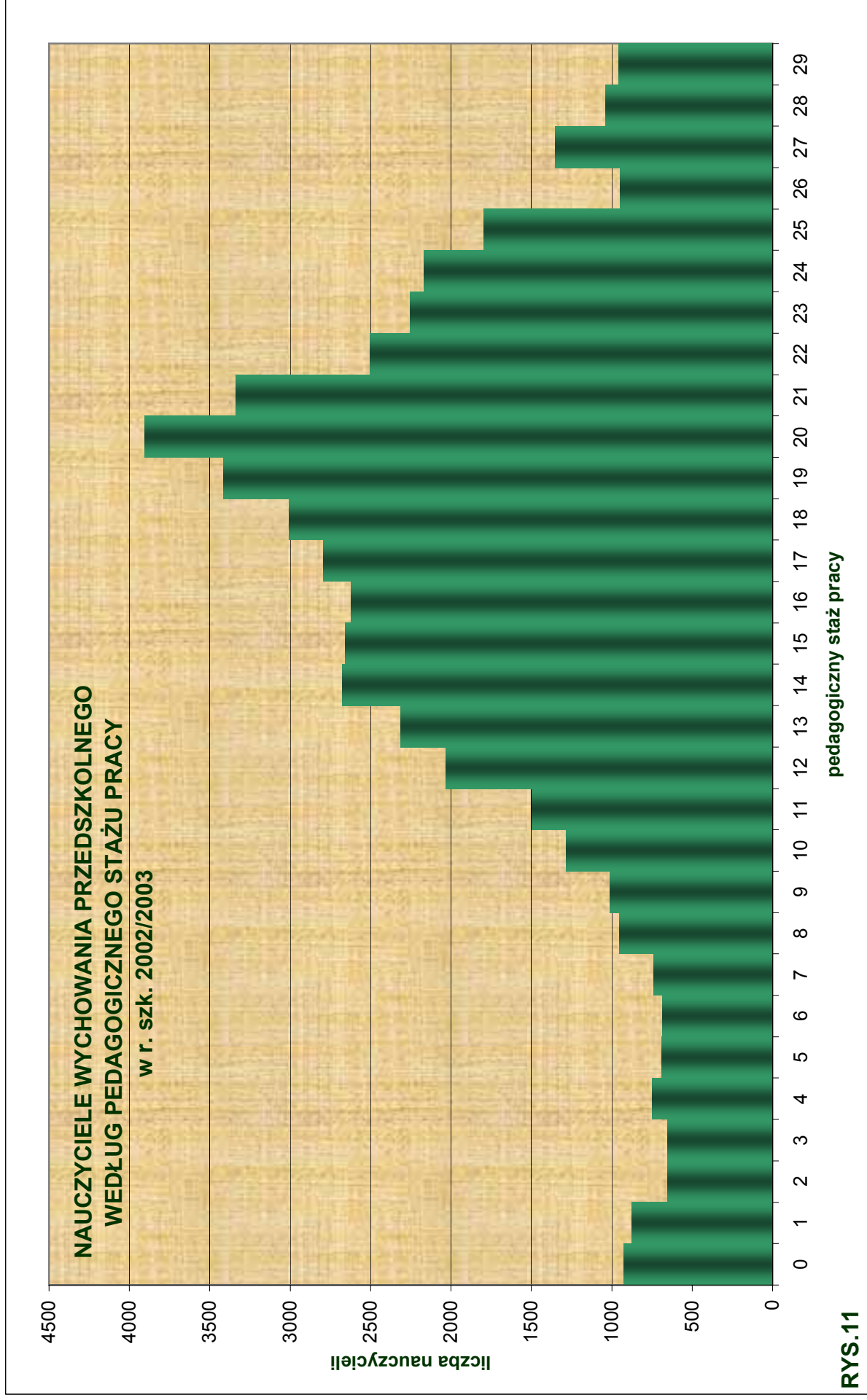

odpowiednio 40,3 lat - nauczyciele wychowania przedszkolnego; 39,7 lat - nauczyciele kształcenia zintegrowanego. Dla wychowania przedszkolnego największe liczebności nauczycielek mieszczą się w przedziale wiekowym [39, 40, 41 lat], a dla kształcenia zintegrowanego w przedziale [37,38,39 lat]. Nauczyciele bardzo młodzi w wieku 21 – 25 lat są nieliczni. W skali kraju mamy 1,17 tys. nauczycieli pełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego tj. 1,6 % i 1,3 tys. nauczycieli wychowania przedszkolnego tj. 2,3 %. Po przekroczeniu 50 lat liczebności nauczycieli obu przedmiotów szybko się zmniejszają, szybciej u nauczycieli wychowania przedszkolnego.

Staż pedagogiczny jest częścią stażu ogólnego i dlatego grupy nauczycieli ze stażem pedagogicznym do 15 lat są liczebnie większe niż grupy nauczycieli z takim stażem ogólnym. W przypadku nauczycieli z dużym stażem pedagogicznym powyżej 20 lat występuje relacja odwrotna ze względu na nauczycielskie kryteria emerytalne. Pedagogiczny staż pracy nauczycieli kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego przedstawiono na rysunkach 10 i 11.

W roku szkolnym 2002/2003 w grupie pełnozatrudnionych nauczycieli kształcenia zintegrowanego długi staż pedagogiczny powyżej 20 lat posiadało 20,03 tys. nauczycieli tj. 26,9 % ogółu uczących tego przedmiotu. W grupie pełnozatrudnionych nauczycieli wychowania przedszkolnego staż pedagogiczny powyżej 20 lat posiadało 19,3 tys. nauczycieli i stanowili oni aż 34,9% prowadzących zajęcia z wychowania przedszkolnego. W porównaniu do sytuacji sprzed dwóch lat (rok szkolny 2000/2001) udział nauczycieli uczących z najdłuższym stażem (powyżej 20 lat) wzrósł o 5,3 punktów proc. dla nauczycieli kształcenia zintegrowanego i o 6,6 punktów proc. dla nauczycieli wychowania przedszkolnego .

W roku 2002 posiadało już uprawnienia emerytalne 5,2 tys. nauczycieli pełnozatrudnionych kształcenia zintegrowanego oraz 3,5 tys. nauczycieli pełnozatrudnionych wychowania przedszkolnego. Nie wszyscy uprawnieni korzystają od razu ze swoich uprawnień. Liczby nauczycieli obu przedmiotów nabywających uprawnienia emerytalne w kolejnych latach od roku 2003 do roku 2006 przedstawia tabela 11. Po roku 2004 liczby nauczycieli kształcenia zintegrowanego uzyskujących uprawnienia będą wyższe niż wcześniej. W ciągu najbliższych czterech lat 2003 – 2006 uprawnienia emerytalne uzyska jeszcze 3,93 tys. nauczycieli kształcenia zintegrowanego, tj. 5,3 % ogółu nauczycieli pełnozatrudnionych. W wychowaniu przedszkolnym prawa emerytalne uzyska w ciągu tego samego okresu 5,45 tys. osób, tj. 9,8 % nauczycieli pełnozatrudnionych.

Łączna liczba nauczycieli pełnozatrudnionych wszystkich przedmiotów, którzy uzyskają uprawnienia emerytalne do roku 2006 wynosić będzie 38,07 tys. nauczycieli. Udział nauczycieli omawianych dwóch przedmiotów tzn. kształcenia zintegrowanego i wychowania przedszkolnego jest w tej grupie wysoki i wynosi 24,6 %.

W zawodzie nauczycielskim następuje względnie szybka wymiana kadry. W roku szkolnym 2002/2003 przyjęto do pracy na pełny etat 35,8 tys. nauczycieli specjalności ogólnokształcących i zawodowych łącznie. W grupie nowoprzyjętych 3,37 tys. osób stanowili nauczyciele ze specjalnością główną kształcenie zintegrowane i 2,43 tys. osób tys. nauczyciele ze specjalnością główną wychowanie przedszkolne. Podane liczby uwzględniają zarówno absolwentów podejmujących swoją pierwszą pracę jak i przyjęcia osób z zewnątrz do pracy w oświacie lub przejścia z innej jednostki szkolnej lub placówki. Młoda kadra tzn. absolwenci kształcenia

TABELA 11

**Nauczyciele pełnozatrudnieni uzyskujący uprawnienia emerytalne
w latach 2002 - 2006 .**

Główny przedmiot nauczania	Rok uzyskiwania uprawnień emerytalnych					Razem w latach 2004 -2006
	rok 2002 i wcześniejszej	2003	2004	2005	2006	
Kształcenie zintegrowane	5234	701	892	1186	1147	3225
Wychowanie przedszkolne	3507	1197	1305	1639	1304	4248

zintegrowanego stanowili 23,3 % i 15,4 % - wychowania przedszkolnego w grupie nowozatrudnionych nauczycieli z tymi specjalnościami na pełnym etacie, we wrześniu 2002 roku. W porównaniu z wrześniem 2000 roku nastąpił wzrost udziału absolwentów obu specjalności przyjętych do pracy w zawodzie nauczyciela; w grupie nauczycieli kształcenia zintegrowanego aż o 10,5 punktów procentowych.

Opracowała: Jadwiga Zarębska

Okładka i rysunki: Józef Bujak

Zespół ds. Analiz i Prognozowania

Kadr Oświaty